

УДК 305: 316.362.1 – 055.52 – 055.62 (477)

Главацька Ольга Леонідівна

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка, м.Тернопіль, Україна

ВПЛИВ БАТЬКІВСЬКОЇ СІМ'Ї НА ГЕНДЕРНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У статті обґрунтовано значимість проблематики гендерної соціалізації сучасної молоді в батьківській сім'ї. Розкриті поняття «гендер» та «гендерна соціалізація» й визначено їх сутність. Проаналізовано відмінності в батьківському та материнському впливі на формування гендерної ідентичності особистості дитини. В результаті теоретичного аналізу й емпіричного дослідження встановлено, що важливе значення в гендерній соціалізації підростаючого покоління мають довірчі й доброзичливі відносини між дітьми і батьками, високий авторитет і знання останніх забезпечує успішність виховних впливів.

Ключові слова: соціалізація, гендер, гендерна соціалізація, гендерне виховання, батьківська сім'я, молодь.

Вступ. Гендерна соціалізація, як складова частина загального процесу соціокультурного розвитку суспільства, є однією з найменш досліджених проблем в соціології. Такий стан справ зумовлений: 1) гендерологія відносно нова самостійна галузь наукового знання; 2) складність проблеми гендерної соціалізації пов'язана біосоціальною природою гендеру і вимагає міждисциплінарного підходу.

Інтерес до цієї проблеми зумовлений не тільки тим, що категорія статі – одна з найважливіших історико-культурних соціальних проблем, а перш за все тим, що сучасні вимоги до формування гармонійної особистості не можуть бути виконані без врахування психологічної статі дитини. Особливе місце в цьому процесі належить сім'ї. Сучасна сім'я – це сім'я, що живе в нових соціально-економічних умовах, є однією з найдинамічніших груп, і саме через неї, з одного боку, забезпечується збереження і спадкоємність гендерних стереотипів і установок та взаємовідносин статей, а з іншого – є «ініціатором» відображення у свідомості подружжя їх ціннісних орієнтацій, потреб, життєвих планів. Саме в сім'ї формуються нові уявлення про місце і роль чоловіка і жінки в сучасному світі, засвоюється статева мораль, трансформується субкультурна диференціація статей та статевої ідентичності.

У сучасній сім'ї подружні, батьківські та інші соціально важливі ролі з різною швидкістю змінюються, наповнюючись новим змістом, що актуалізує дослідницький інтерес до їх вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У філософському аспекті проблемою соціалізації займалися Г.Гегель, С.Батенін, В.Каган, Н.Макарець, М.Ушакова та ін. Досить значимий внесок у вивчення соціалізації внесли такі соціологи як М.Вебер, Е.Гідденс, Е.Дюркгейм, Дж.Мід, Т.Парсонс, П.Сорокін та ін.

Особливості статевої соціалізації й психосексуального розвитку дитини досліджено в роботах Г.Васильченко, Т.Говорун, В.Кагана, І.Кона, В.Романової, В.Слепкової та ін. Питанням статевого виховання дітей різного віку присвячено праці Д.Ісаєва, В.Карткова, Д.Колесова, В.Кочеткова, В.Кравця, Ю.Орлова, Н.Сельверової, А.Хрипкової та ін.

Проблемами гендеру та гендерних стереотипів займалися Е.Алексеева, Ш.Берн, У.Липпман, П.Шихирев, Д.Шіроканов, та ін. Соціокультурний підхід до проблеми гендерної соціалізації простежується у працях П.Бурдье, О.Вороніної, Т.Говорун, О.Кікінежді, В.Кравця, О.Рябова та ін.

Провідними дослідниками сім'ї, що заклали її теоретичні основи в нашій країні були – А.Харчев, Л.Чуйко, Н.Юркевич та ін. Функціональний аналіз сім'ї здійсни-

ний у роботах В.Бодрової, Е.Васильської, Н.Малярова, М.Мацковського, М.Петровіча та ін.

Перші спроби розробки моделі гендерних відносин належить науковій школі В.Кравця.

Метою статті є обґрунтування поняття «гендерна соціалізація» та виявлення особливостей гендерної соціалізації сучасної молоді в батьківській сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Уведення терміна «гендер» сприяло формуванню нового погляду на соціально-культурні відмінності між статями. Гендер – це змодельована суспільством і підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик «чоловічої» та «жіночої» поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей жінок і чоловіків та їхніх стосунків. Їх набувають особистості у процесі гендерної соціалізації, що визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка відповідно до їхньої статі. Під поняттям гендерної соціалізації розуміють формування статевої ідентичності особистості – єдності поведінки й самосвідомості індивіда, який співвідносить себе з певною статтю й відповідає вимогам певної соціальної ролі. Вона є цілісним процесом становлення особистості на різних етапах онтогенезу дитини, що в першу чергу вимагає активної участі батьків, оскільки сім'я традиційно розглядається як основний соціальний інститут первинної соціалізації індивіда. Саме в сім'ї закладаються основи характеру людини, її ставлення до праці, моралі, культурних цінностей; в сім'ї формується особистість майбутнього сім'янина [1; 2].

Діти схильні відтворювати сценарій життя батьківської сім'ї, особливо у засвоєнні гендерних ролей. Сім'я – це мала нуклеарна група, що складається з батьків і дітей, які живуть разом, спільно ведуть домашнє господарство і взаємопов'язані між собою емоційно, економічно та духовно. Провідна функція сучасної сім'ї, яка з економічного осередку перетворилась на психологічний, зумовлена значними можливостями батьків щодо спрямування гендерного виховання дитини шляхом її паралельної діяльності – наслідування дитиною (часто відстрочене у часі) культурових і батьківської сім'ї взірців поведінки. Паралельна активність дитини, освоєння нею статево відповідних умінь та навичок, культури поведінки тощо не є самостійною функцією сімейного виховання, проте створює можливості для гендерної ідентифікації. Така функція належить грі, яка сприяє імітації ролей, засвоєнню нормативів гендерної поведінки.

Сучасна сім'я переживає багато труднощів та проблем. Сьогодні виникає більшість проблем, пов'язаних із збереженням та зміцненням сім'ї. Проведені дослідження показують, що проблеми сучасної сім'ї обумов-

лені низькою моральною та психологічною підготовкою подружжя до шлюбу, сімейного життя, незнанням та нерозумінням ними психологічних проблем міжособистісних стосунків у родині [3; 4].

Перший етап гендерної соціалізації дитина проходить у сім'ї, і вирішальне значення в ньому відводиться батькам. Роль батьків у засвоєнні дитиною статевих ролей не зменшується й у подальшому, а стає лише одним з багатьох найважливіших чинників процесу гендерної соціалізації. Ставлення матерів і батьків до своїх дітей визначається особистим досвідом і культурними стереотипами. На спілкування батьків із синами й дочками певною мірою впливає стиль відносин між статями, тому батько дуже часто ставиться до дочок, як до маленьких жінок, а мати ставиться до синів, як до маленьких чоловіків. Поведінка батьків з дітьми різної статі має і інші, менш помітні відмінності, які визначаються за інтенсивністю тілесного контакту, тоном мовлення та ін. Ролі батька й матері однаково рівноцінні в процесі гендерної соціалізації, оскільки діти реагують не просто на поведінку своїх батьків, а на поведінку, пов'язану з їхньою статтю. Важко переоцінити роль подружніх відносин у формуванні культури відносин статей, особистості майбутнього сім'янина. Стан подружніх відносин виступає як головна детермінанта, від якої залежить успіх або неуспіх сімейного гендерного виховання. Виховна значущість відносин між подружжям неодноразово підкреслювалась В.Сухомлинським: «У хорошій родині, де мати й батько живуть у згоді, де володарює чуйне ставлення до слова, до думок, почуттів, до погляду, ледве помітну відтінок настрою, у відносинах добра й згоди, взаємної допомоги й підтримки, духовної єдності й щедрості, довіри й взаємної поваги батьків, перед дитиною розкривається все те, на чому стверджується його віра у людську красу, його душевний спокій, рівновагу, його непримиренність до всього аморального, антисуспільного. Якщо віра ця зруйнована, до дитячої душі ввірветься трагедія, горе. Немає нічого небезпечнішого для сім'ї, ніж дитина, страждаюча, нещасна – на уламках своєї віри» [5, с.68].

Науковці досліджували, як впливає сім'я, риси батьків на різні якості хлопчиків і дівчат. С. Оксамитна [6] виявила, що відповідальність батька позитивно впливає на формування аналогічної якості в синів та дочок. Наявність відповідальності у матері впливає на формування такої ж якості лише у дівчат. Таким чином, більшу відповідальність дівчат науковець пояснює як таку, що формується під впливом обох батьків. Якості синів значною мірою формуються під впливом батька. Дослідження О. Плахотник [7], стосуються проблеми виховання дівчат у родині. Виявилось, що причинами таких «дівчачих» проблем, як небажання вчитися, не самостійність, пасивна роль у колективі, відсутність друзів у класі є негативна атмосфера в сім'ї, недобррозичливі стосунки між батьками, низька ціннісна орієнтація подружжя. Вивчаючи вплив стилів батьківського виховання на особистісні якості дівчат, довів, що позитивний образ батька, як і позитивний образ матері, сприяють гармонійному розвитку дівчини. Ворожість, наказовість, авторитарність у виховних підходах матері більшою мірою, ніж аналогічний стиль батька, сприяють підвищеному рівню агресивності, створюють ризик психопатизації. Експериментальні дані засвідчили, що на формування особистості та її зрілості однаковою мірою впливають батьки різних статей. Роль батька виявилась домінуючою при прийнятті дівчатами цінностей самоактуалізації, у прийнятті жіночої ідентичності, інструментальних цінностей, що сприяє кращій реалізації власних цілей, відстоюванню власних інтересів.

Оскільки, як відомо, все починається з дитинства, відчуття своєї родини доцільно виховувати з перших

років життя людини. Підготовку до виконання свого життєвого призначення, різних соціальних ролей доцільно починати з дошкільного дитинства, коли починає складатись особистість, виробляється внутрішній і зовнішній кругозір підростаючої особистості.

Гендерне виховання дитини розпочинається вже з моменту її народження і триває впродовж всього життя. Найважливішим середовищем людини, причому не тільки в ранньому віці, а й, по суті, аж до досягнення нею дорослості, є сім'я, родина. Які особливості статевої поведінки, які уявлення про себе та про інших як про представників певної статі засвоїла дитина – залежить від сім'ї, від тих стереотипів, що панують і виявляються в її повсякденному житті [8].

З віком вплив сім'ї послаблюється, проте ніколи не зникає повністю. А те, що дитина засвоїла в батьківській домівці, відбивається на всьому подальшому розвитку її внутрішнього світу. Батьківська сім'я окрім свідомого та цілеспрямованого виховання, впливає на дитину й усією внутрішньосімейною атмосферою. Ефект цього впливу важко переоцінити, хоча він не завжди очевидний.

Науковець І. Кон [9] звертає увагу на відмінності в батьківському та материнському впливі на формування особистості дитини. Батько сприймається і насправді буває жорсткішим і авторитарнішим ніж мати, особливо щодо хлопчиків. Психологічна близькість з батьком спостерігається рідше, ніж з матір'ю. Вплив батька на виховання дітей у більшості сімей нижчий, ніж вплив матері. Але й інша думка: роль батька, хоч не така виразна й постійна в житті дитини, як роль матері, все ж важливіша для формування соціально значущих якостей, зокрема стевих. Батько впливає, наприклад, на схильність синів до виконання тих чи інших видів діяльності, на формування почуття відповідальності та чоловічої гідності, на моральні якості тощо. Для дочок же батько виступає як перший у її житті зразок чоловіка, стосовно якого формуються базові установки статевої поведінки. Зрозуміло, що матері легше зрозуміти дочку, батькові – сина. А щодо дитини протилежної статі батьки діють більше згідно з соціальними нормами, ніж з індивідуальними особливостями. У такій спосіб, як зазначає Т. Титаренко [10], може успішно поєднуватись розвиток своєрідних властивостей дитини із засвоєнням необхідних стандартів статевої поведінки.

На значний вплив сім'ї у вихованні статей вказує В. Кравець [11]. Найсензитивнішим для цього він вважає підлітковий вік, період перетворення хлопчика в чоловіка, а дівчинки – в жінку, в цей час відбуваються значні зміни в організмі, які супроводжуються змінами в поведінці, формується ідеологія та частково визначаються професійні інтереси.

Взагалі характер і стиль виконання батьком і матір'ю їхніх стевих ролей у сім'ї справляють величезний вплив на засвоєння цих ролей хлопцями та дівчатами. Здатність до гармонійної статевої поведінки не може сформуватись поза сприйняттям дитиною у її повсякденному житті чоловічої ролі батька та жіночої – матері. Не досить мужній батько, як і не досить жіночна мати не можуть оптимально впливати на процес статевої поведінки формування сина чи доньки.

Повноцінне засвоєння дитиною стевих ролей значно утруднюється в неповних сім'ях, де діти позбавлені одного з батьківських зразків. Частіше неповна сім'я – це сім'я без батька. О. Захаров дослідив, що діти обох статей, які виховуються без батька, частіше, ніж діти з повної сім'ї, демонструють у поведінці конфліктність, коливання настрою, намагання виділитись, упертість, несамотійність, пасивність. Важливо, щоб у сім'ї виробилась оптимальна система взаємодії материнських

та батьківських оцінок, ставлення до дитини, виховних впливів та специфічного розподілу функцій між батьком та матір'ю. Якщо морально-емоційний бік сімейних відносин формує ту емоційну основу, на якій споруджується будівля духовного розвитку дитини, то спрямованість його визначається змістом та цільовими настановами батьківського прикладу. Останній являє собою реалізацію у діях, вчинках певних ціннісних започаткувань, які виражають ідейну й моральну позицію особистості [11].

Дослідження в підлітковому середовищі показали, що чим вище статус родини, тим вище оцінюють свої життєві плани підлітки, тим більше серед них тих, які готові брати відповідальність за реалізацію життєвих планів на себе. Матеріальне становище сім'ї і освітній рівень матері є найважливішими чинниками соціалізації підлітків. Навіть завищені претензії підлітків в побутові життєві плани ґрунтуються на уявленнях про те, яку стартову підтримку може надати їм сім'я [4].

Характеризуючи гендерну соціалізацію підростаючого покоління в сім'ї, важливе місце відіграє наявність в сім'ї довірчих відносин дітей і батьків, високий авторитет останніх забезпечує успішність виховних впливів, ефективність реалізації виховного потенціалу сім'ї. Цікавий факт, в більшості своїй діти частіше спілкуються з матір'ю, ніж з батьком. При зверненні за порадою до батьків 72% вибирають матір і тільки 31% – батька. Підвищення ролі материнського участі в життєдіяльності сім'ї на тлі втрати батьком свого традиційного авторитету призводить до втрати батьківського авторитету в цілому. Відроджується «матріархальна» сім'я на абсолютно новій основі, фігура батька займає «хиткий» стан. Наслідки такого стану справ також вельми плачевні. Що підтверджується клінічними дослідженнями М. Мід. Батько має найважливіше значення для розвитку з самого моменту народження дитини: він є першим зовнішнім об'єктом для дитини і відіграє роль моделі при ранній ідентифікації. Батьки заохочують процес відділення дитини від матері, прискорюючи тим самим процес соціалізації. Але сьогодні батьки не справляються зі своєю роллю і саме тому у багатьох дітей спостерігається тривалий інфантилізм [12].

Як показують соціологічні дослідження не зменшується допомога і в більш старшому віці. У результаті в 46% випадків батьки допомагають своїм дорослим дітям матеріально, 55,7% – у догляді за дітьми, 42,6% – в побутових справах, 33, 3% – в покупці продуктів і 62,0% – порадами [11].

У традиційних сім'ях авторитет батьків, особливо батька, був «поза критикою», діти виростили в умовах жорсткої дисципліни і весь процес їх соціалізації йшов по накатаній дорозі: життєвий шлях людини був заздалегідь визначений. Для сучасної сім'ї головними виховними заходами стали переконання і особистий приклад батьків, причому їх ефективність залежить від думок та інтересів дітей.

Безумовно, найшасливішими і гармонійно розвиненими є діти, які мають обох батьків. Материнська і батьківська любов відрізняються і одночасно доповнюють один одного. Мати любить своїх дітей не тому, що вони їй подобаються, а тому, що це її діти. Тому материнська любов вічна. Її не можна заслужити хорошою поведінкою і втратити, згрішивши. Материнська любов – це милосердя і співчуття.

В науковій літературі виділяють два основних типи материнської любові: альтруїстична, жертвна любов і егоїстична, сліпа любов матері до своєї дитини. Їх основна відмінність полягає в тому, що якщо перший різновид материнської любові має позитивний, конструктивний характер для розвитку дитини, то друга – має негативний, часом руйнівний вплив на розвиток

особистості дитини, що призводить до деформації його особистості [8; 12; 14].

Батьківська любов, навпаки, обумовлена різними обставинами. Вона залежить від досягнень дитини, її хорошої поведінки. Батько сильніше любить ту дитину, яка більше на нього схожа: звичками, поведінкою, манерами, способом життя та ін. Саме таку дитину батько хоче зробити спадкоємцем своїх справ. У такій дитині він бачить себе. Любов батька можна втратити, але і її можна заслужити каяттям, підпорядкуванням, смиренністю.

Батьківська любов, на думку Е. Фрома, – це справедливість. На думку психологів, лише батько здатний сформував у дитини здатність до ініціативи і протистояння груповому тиску. Чим більше дитина прив'язана до матері (в порівнянні з батьком), тим менше вона активно може протистояти агресії оточуючих. Чим менше дитина прив'язана до батька, тим нижча самооцінка дитини, тим менше вона надає значення соціальним цінностям. Саме батько є провідником між дитиною і суспільством. Незнання про різні підходи до дітей з боку батька і матері нерідко є джерелом серйозних розбіжностей в сім'ї [13].

Існує дуже цікава точка зору вченого-антрополога Маргарет Мід. Вона вважає, необхідні особливі соціальні зусилля, щоб чоловік виконував обов'язки утримувати сім'ю, оскільки у цього обов'язку немає біологічного механізму, між тим як материнська прихильність до дитини – природна. Тому кожне покоління молодих чоловіків повинно вчитися батьківської поведінки в сім'ї: їх біологічна роль доповнюється соціальною, вивченою батьківською роллю. Сім'я руйнується тоді, коли чоловік не здатний або втрачає відповідальність за сім'ю і не може в силу обставин виконувати свої обов'язки [12].

Виходячи із превалюючого значення сім'ї у гендерній соціалізації молоді, було проведено ретельне опитування батьків старшокласників загальноосвітніх шкіл І-ІІІ ступенів м. Тернополя з метою вивчення поглядів та установок щодо гендерного виховання дітей. Вибірка становила 120 осіб. За даними досліджень, більшість з них не володіє знаннями з питань сексуального розвитку, не має педагогічно-методичних вмінь розв'язання цього питання зі своїми дітьми. Некомпетентність у цій сфері і зумовлює неправильне ставлення до цього важливого аспекту життя.

На запитання «Чи вчите Ви культурі шлюбно-сімейних стосунків своїх дітей?» батьки відповідали таким чином: так, систематично – 8%; рідко, від випадку до випадку – 20%; намагаюсь – 24%; ні – 48%. Батькам важко розмовляти на такі теми через присутній психологічний бар'єр сором'язливості. В результаті діти не мають уявлення про життєво важливі речі. Через те припускаються непоправних помилок (рання вагітність, непродуманий шлюб, безладне статеве життя).

Запитання «Які книги з питань гендерного виховання Вам вдалось прочитати?» викликало серед батьків значні труднощі. Дуже малий відсоток (лише 10%) змогли дати відповідь. Це можна пояснити тим, що батьки недостатньо цікавляться і не орієнтуються, які книги з даних проблем надходять на читацький ринок.

На запитання «З яких аспектів сімейного виховання Ви хотіли б придбати книжку?» батьки виявили зацікавленість питаннями гендерного виховання дітей, культурою поведінки, як готувати до майбутнього сімейного життя, вирішувати сімейні конфлікти та ін. Недостатня поінформованість обмежує їх діяльність, не дозволяє на достатньо високому рівні пояснювати дітям особливості періоду їх статевого дозрівання, етики взаємостосунків, особистої гігієни та ін.

Цікавими для нас були відповіді на запитання «Чи вдається Ви за порадою про гендерне виховання до вчи-

телів, шкільних психологів, соціальних працівників?» 60% батьків вирішують проблеми самостійно, 26% – узгоджують свої дії з вчителями, а решта утримались від відповіді. Запитання «Як на Вашу думку, у скільки років варто починати гендерне виховання дітей?» дало різні відповіді. 58% батьків вважають, що гендерне виховання необхідно проводити тоді, коли фізіологічно і психологічно діти дозріли до такої розмови, 28% – тоді, коли вони самі виявляють інтерес. І лише 14% вважають, що треба розпочати гендерне виховання з раннього віку.

Слід розглядати як цілий комплекс заходів, спрямованих на повноцінний психічний, фізичний та моральний розвиток дітей, підготовку до сімейного життя і починати необхідно з раннього віку, з першого дня життя дитини. Отже, це переконує в доцільності педагогічної просвіти батьків з питань гендерного виховання дітей.

На наступному етапі дослідження ми запропонували батькам оцінити рівень розуміння ними необхідності проведення гендерного виховання дітей в умовах сім'ї. Результати вміщені в таблиці 1.

Таблиця 1

Ставлення батьків до гендерного виховання дітей в сім'ї

№ з/п	Варіанти відповідей	Кількість батьків, %		
		погодилися	не погодилися	утримались
1.	Вважаю, що небагато знаю, як здійснювати гендерне виховання дітей	64,6	16,4	19
2.	Немаю необхідних знань про сексуальну сферу людини (фізіології, психології, педагогіки, етики, гігієни)	58,1	21,2	20,7
3.	Вважаю, що дитина про все має дізнатися сама	51,6	37,4	11
4.	Вважаю, що розмовляти з дітьми непристойно про еротичку, секс	74,4	17,7	7,9
5.	Не соромлюсь розмовляти з дітьми про кохання, шлюб, сім'ю, статеві стосунки	10,8	59,3	29,9
6.	Вважаю обов'язком гендерне виховання дітей	12,6	56,6	30,8
7.	Вважаю, що школа повинна займатися гендерним вихованням дітей	41,7	41,8	16,5
8.	Вважаю, що для гендерного виховання дітей необхідна спеціальна підготовка	24,6	19,4	56,0
9.	Вважаю, що школа повинна сприяти батькам у підвищенні знань з гендерного виховання дітей	40,1	11,0	48,9

Згідно з репрезентованими показниками, усвідомлення безпосередніх обов'язків сім'ї в гендерному вихованні виявила невелика кількість батьків (12,6%). Найголовнішими причинами стали невідомість з психолого-педагогічними питаннями, комплексування перед дітьми, авторитарний підхід до їх виховання.

В окремих сім'ях не приділяють уваги позанавчальним інтересам своїх дітей, відсутній контроль за негативним впливом неякісної літератури порнографічного типу. Отримані результати підтвердили наше припущення про низький рівень гендерного виховання дітей в сім'ї. Це дозволяє зробити висновок, що рівень батьківського виховання і обізнаності міг би бути набагато

вищим, коли б професійно грамотно здійснювалася педагогічна просвіта батьків. Саме у такій взаємодії дана проблема мала б позитивні результати.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки. Зміст педагогічної просвіти батьків передбачає забезпечення їх знаннями психолого-педагогічного мінімуму з питань гендерного виховання учнів. Саме тому в роботі з батьками фахівець повинен сприяти: – ознайомленню батьків зі змістом і методикою гендерного виховання дітей; – проведенню психолого-педагогічної просвіти батьків з питань гендерного виховання; – здійсненню індивідуального консультування з даних питань; – організації тематичних батьківських зборів з питань гендерного виховання дітей.

Список використаної літератури

1. Галустян Ю.М. Деякі аспекти гендерної ідентифікації та соціалізації особистості // Український соціум. – 2004. – № 1 (3). – С. 7–13.
2. Горностаї П.П. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності / В.П.Агєєва, В.В.Близнюк, І.О. Головащенко та ін. // Основи теорії гендеру: [навчальний посібник]. – К. : К.І.С., 2004. – С. 132–157.
3. Говорун Т.В. Гендерні аспекти усвідомленого батьківства : [навч. посібник] / Т.В. Говорун, В.П. Кравець, О.М. Кікінежді, О.Б. Кізь. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 144 с.
4. Введение в гендерные исследования: [учеб. пособие] / под общ. ред. И.В.Костиковой. – 2-е изд., перераб. и. доп. – М.: Аспект-Пресс, 2005. – 255 с.
5. Сухомлинский В. А. Книга о любви / В.А. Сухомлинский. – М.: Мол. гвардия, 1983. – 191 с.
6. Оксамитна С.М. Гендерні відносини крізь призму громадської думки в Україні і світі / С.М. Оксамитна // Гендерна перспектива / [упоряд. В. Агєєва]. – К.: Факт, 2004. – С. 135–147.
7. Плахотнік О. Філософія, освіта, гендер: пошуки місця зустрічі / О. Плахотнік // Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє. Матеріали другої міжн. наук.-практ. конф. (5-6 липня 2002 р.). – К., 2002. – С. 52–57.
8. Кравець В.П. Гендерна педагогіка: [навчальний посібник] / В.П. Кравець. – Тернопіль: Джура, 2003. – 406 с.
9. Кон И.С. Психология ранней юности: [кн. для учителя] / И.С. Кон. – М. : Просвещение, 1989. – 255 с.
10. Титаренко Т.М. Статя і культура / Т.М.Титаренко // Психолог. – 2003. – №3. – С.1-4.
11. Кравець В.П. Статєва соціалізація дітей і підлітків: закономірності та гендерні особливості : монографія / В.П. Кравець. – Тернопіль: ТНПУ, 2008. – 476 с.
12. Мид М. Культура и мир детства: избранные произведения / М.Мид; [пер. с англ. и коммент. Ю.А. Асеева] / ред., сост. и автор послесловия И.С. Кон. – М.: Наука, 1988. – 432 с.

13. Фромм Э. Искусство любви: исследование природы любви / Э. Фромм; [пер. с англ. Л.А. Чернышовой]. – ТПЦ : Полифакт, 1990. – 160 с.
14. Яценко Л.В. Гендерна освіта і виховання в сучасній середній школі / Я. Н. Яценко // Гендер: реалії та перспективи в українському суспільстві : [матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (11-13 грудня 2003р.)]. – К.: ПЦ «Фоліант», 2003. – С. 154-156.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2017 р.

Главацкая Ольга

кандидат педагогических наук, доцент
доцент кафедры социальной педагогики и социальной работы
Тернопольский национальный педагогический университет
имени Владимира Гнатюка, г. Тернополь, Украина

**ВЛИЯНИЕ РОДИТЕЛЬСКОЙ СЕМЬИ НА ГЕНДЕРНУЮ
СОЦИАЛИЗАЦИЮ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ**

В статье обоснована значимость проблематики гендерной социализации современной молодежи в родительской семье. Раскрыты понятия «гендер», «гендерная социализация» и определены их сущность. Проанализированы различия в родительском и материнском влиянии на формирование гендерной идентичности личности ребенка. В результате теоретического анализа и эмпирического исследования установлено, что важное значение в гендерной социализации подрастающего поколения имеют доверительные и доброжелательные отношения между детьми и родителями, высокий авторитет и знание последних обеспечивает успешность воспитательных воздействий.

Ключевые слова: социализация, гендер, гендерная социализация, гендерное воспитание, родительская семья, молодежь.

Hlavatska Olga

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Associate Professor
Department of Social Pedagogics and Social Work
Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk
Ternopil, Ukraine

THE FAMILY INFLUENCE ON THE GENDER SOCIALIZATION OF THE MODERN YOUTH

The topicality and the importance of the problems of gender socialization of the modern youth in family are substantiated in the article. The concepts of «gender» and «gender socialization» are defined and explicated. The problems of modern young family conditioned by a low moral and psychological grounding of the spouses before marriage, family life, lack of knowledge and spouses' misunderstanding of interpersonal relationships in the family are explained.

By means of analysis it was determined that an important role in gender socialization of youth play confidential and friendly relationships between children and parents. A high authority of parents ensure the success of educational influence. The attitude of the parents to their children is determined by a personal experience and cultural stereotypes. The influence of parents on the understanding of their child the gender roles is one of the most important factors of gender socialization.

Key terms: socialization, gender, gender socialization, gender education, family, youth.